

24. Larven van *Staphylinidae*. 95e Z. V.; T. v. E. LXXXIII, 1940 p. LXI—LXII.
 25. Een geïllustreerde determinatielijst voor *Carabidae*-larven. 96e Z. V.; T. v. E. LXXXIV, 1941, p. XLIX.
 26. Ontwikkeling der organen bij den groei der larven. 98e Z. V.; T. v. E. LXXXVI, 1943 (1944). p. LVIII.

Voorts publiceerde *Kempers* de volgende artikelen in het Tijdschrift voor Entomologie, de Entomologische Berichten en de Entomologische Mitteilungen, welke opgave de heer J. B. Corporaal mij verstrekke:

Onder den naam *K. J. W. Kempers*.

- T. v. E. XL, 1897/98 p. 158—180: Bijdrage tot de kennis der Coleopterafauna van het eiland Texel.
 „ XLII, 1899/1900, p. 180—208, pl. 12, 13: Het adersysteem der kevervleugels.
 „ XLIII, 1900/01, p. 172—199, pl. 10, 11, 12: Het adersysteem der kevervleugels (vervolg van).
 „ XLIV, 1901/02, p. 13—39, pl. 2, 3, 4: Het adersysteem der kevervleugels (vervolg van).
 „ XLV, 1902/03, p. 53—72, pl. 7: Het adersysteem der kevervleugels (vervolg van) (met naschrift p. 68—71).
 „ LII, 1909, p. 272—283, pl. 13, 14: Nog iets over het adersysteem der kevervleugels.

Ent. Ber. I, no. 4, 1 Maart 1902, p. 18—20: Kweekproeven van kevers. (Losse aantekeningen).

Onder den naam *K. J. W. Bernet Kempers*.

- T. v. E. LXV, 1922, p. 1—38: Nadere beschouwingen van het adersysteem der Coleoptera in verband met het systeem van Prof. Kolbe en anderen.
 „ LXVI, 1923, p. 129—134: Iets naar aanleiding van D'Orchymonts „Aperçu de la nervation claire des Coléoptères, Annales de la Société entomologique de Belgique VII”, Tome 61, p. 256.
 „ LXXV, supplement, 1932, p. 60—70: De monddeelen der Coleoptera (met 18 figuren).
 „ LXXXI, 1938, p. 239—241: Larval form of *Plegaderus vulneratus* Panz. (with many figures).
 „ LXXXIV, 1941, p. 10—12: De larve van *Omosiphora limbata* F. (met 15 figuren).
 „ LXXXVI, 1943 (1944), p. 85—91: De larven der *Helodidae* (*Cyphonidae*) met 38 figuren).
 Ent. Ber. VII, no. 159, 1 Januari 1928, p. 271—284: Bijdrage tot de kennis der Coleoptera-fauna van Zeeland.
 „ VII, no. 160, 1 Maart 1928, p. 301—310: Bijdrage tot de kennis der Coleoptera-fauna van Zeeland. (Vervolg en slot).
 „ X, no. 241, 1 Sept. 1941, p. 367—368: Boekaankondiging: Renaud Paulian, Les premiers états des Staphylinoidea. Paris 1941.
 „ XI, no. 253, 30 Nov. 1943, p. 123—124: Aanbeveling van boekwerken: 1°. Faune de France, Coléoptères scarabaeides, par R. Paulian 1941; 2°. Les Coléoptères, Formes-Moeurs-Rôle, par R. Paulian 1943.
 „ XI, no. 256, 25 Maart 1944, p. 165—168: De larven der in Nederland voorkomende *Hydrophilidae*.
 „ XI, no. 258, 21 Mei 1944, p. 190—191: Eene aantekening over *Cerambycidae*.
 Ent. Mitteilungen (Berlin-Dahlem) XII, 1923, p. 71—115 en (Nachtrag) p. 162—163: Abbildungen von Flügelgeäder der Coleopteren (33 Tafeln mit 792 Figuren).
 „ „ XIII, 1924, p. 45—63: Das Flügelgeäder der Käfer (mit einer Tafel).

In Memoriam Dr. Jac. P. Thijsse

25 Juli 1865—8 Jan. 1945

door

D. MAC GILLAVRY

Ofschoon de overledene geen lid van onze vereeniging was, meent de redactie, dat hem toch eenige woorden gewijd mogen worden van entomologischen kant. *Thijsse* behoorde ongetwijfeld tot die enthousiaste natuurliefhebbers, die bij vele jongeren, maar ook bij ouderen, belangstelling wisten te wekken, o.a. voor het doen en laten der insecten.

In een tijd, dat het rond dwalen in de vrije natuur om naar planten en dieren en steenen te zoeken nog slechts tot weinigen beperkt was, was er slechts tusschen enkelen een band te vinden in botanische, dierkundige of entomologische vereenigingen. De geïsoleerde natuurliefhebbers waren in hoofdzaak op zelfontwikkeling aangewezen, zoo ook Thijssse. In hooge mate heeft Thijssse geprofiteerd van wat de omgeving hem bood van de plaatsen, waar hij zijn jeugd doorbracht. Ontvankelijk voor de schoonheid van onze landschappen, zocht zijn geest ook naar het waarom en zoodoende zag hij het verband tusschen grondsoort en plantengroei, tusschen plantengroei en oever, tusschen oever en rivier, wiel of beek. Ook merkte hij op, hoe dezelfde plantsoort zich ontwikkelde tot verschillend uiterlijk, al naarmate de standplaats anders van aard was.

Toen Thijssse in zijn begintijd als onderwijzer 18 jaar oud te Amsterdam was van 1883—1890, was het geen wonder, dat hij meer bekoord werd door de omgeving van de groote stad dan door de huizenmassa. De omgeving ervan kende hij op zijn duimpje en de schoonheid daarvan, nog slechts aan weinigen bekend, ontsnapte niet aan zijn speurdersoog. Zijn jeugdige leerlingen nam hij mee en zoo werd hij een der zeer goeden, die de aangeboren vernielzucht van onze jeugdige stedelingen wist om te zetten in belangstelling voor de natuur. Nog meer kon hij in deze richting zijn voor Amsterdam, toen hij van 1892—1901 als hoofd eener lagere school en tot 1921 als leeraar aan de kweekschool werkzaam was.

Den korten tijd tusschen '90 en '92 bracht hij door op het gezegende eiland Texel, waar hij hoofd van de M.U.L.O. was. Dit verblijf is vooral van beslissende betekenis geweest voor zijn ontwikkeling als natuurliefhebber. Daar zijn het vooral de vogels geweest, die hem bezighielden. Daardoor kreeg hij ook relaties met andere vogelvrienden uit binnen- en buitenland, wat van groote betekenis werd voor de vogelbescherming en de groote rol, die hij later zou spelen bij de oprichting en den bloei van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, van de Vereeniging tot Bescherming van Vogels, van de contact-commissie en zoo veel meer.

Maar laten wij niet vooruit loopen. 't Spreekt vanzelf, dat hij al spoedig in zijn Amsterdamschen tijd omgang kreeg met gelijkgerichte geesten. Met E. Heimans en J. Jaspers sloot hij vriendschap en vooral met den eerste maakte hij vele excursies. Beslissend voor zijn invloed op het ontvankelijk maken van ons volk voor de natuur waren de bekende boekjes, die hij met Heimans schreef en die den steun ondervonden van den uitgever Versluys. Reeds in die boekjes kwam tot uiting, hoe vertrouwd hij was met de planten en vogels, en wat ons entomologen het meest interesseert, de insecten. Het waren vooral de vlinders, maar ook de bijen en mieren, die hij in doen en laten bestudeerd had, vooral op Texel. De graafbijen van Texel hebben hem heel wat observatie-uren gekost en stof opgeleverd voor zijn publicaties. Zijn zandkuil op Texel is nu een beschermd natuurmonument.

De gewoonte van Thijssse, om van wat hij zag geregeld aanteekening te houden en in schetsen vast te leggen, is hem van onschatbaar nut geweest.

In 1895 begon het bovengenoemde drietal, weer met Versluys als uitgever, het bekende tijdschrift „De Levende Natuur”. Helaas heeft de overledene het vijftigjarig bestaan van dit blad niet meer beleefd. Niet lang geleden schreef hij mij, welk een belangrijk jaar 1945 voor hem zou zijn, het jaar waarin hij tevens 80 jaar zou worden.

Van den aanvang af had dit blad een enorm succes en een groote verbreiding door ons land. Van alle kanten kwamen de medewerkers, juist zooals de oprichters dit gewild hadden. Zeer propagandistisch was de rubriek vragen en antwoorden over alles en nog wat, planten en dieren betreffende. Ook, en dit is niet de minste verdienste van dit blad, werd de medewerking uit gestudeerde kringen ondervonden, waardoor de afstand tusschen academische wetenschap en eenvoudige natuurliefhebbers overbrugd werd, tot nut en voordeel van beide partijen. Nog onlangs wees G. L. van Eynhoven er op in zijn necrologie van A. C. Oudemans (T. v. Ent. 86, 1943, p. 4), hoe deze jarenlang van zijn belangstelling deed blijken in zijn „Opmerkingen bij het lezen van de Levende Natuur”.

In den tijd kort na 1896 valt de oprichting van de Amsterdamsche Entomologische Club, waarvoor Waterschoot v. d. Gracht de stoot gaf door zijn oproep in de Levende Natuur. De meeste Amsterdamsche entomologen sloten zich daartoe bijeen onder leiding van J. Th. Oudemans. Op een dier Zaterdagavonden op Zeemanshoop leerde ik Thijssse voor het eerst persoonlijk kennen. Wel was Thijssse de secretaris van de Club, maar het notuleeren van het gesprokene liet hij

gaarne over aan den voorzitter. Hijzelf was meer belangstellend toehoorder op de bijeenkomsten. Toch was hetgeen hij af en toe meedeelde of in de discussies opmerkte voldoende, om mij te toonen, welk een goeden kijk hij had op de biologie der insecten.

Het was mij steeds een genoegen Thijssse weer eens te spreken als we elkaar op een vergadering van natuurhistorici of waar ook ontmoetten. Steeds trof mij zijn vermogen om bij discussies, vooral als deze verward werden, de kern waar het om ging weer naar voren te halen en weer helderheid in de bespreking te brengen. Thijssse werkte steeds aan zijn tijdschrift, aan zijn boeken over planten en vogels en gaf zijn medewerking aan de oprichting van die vereenigingen, waar ik boven over sprak. Al schreef hij in de periodieken meer dan duizend artikelen, tot het laatst toe bleef zijn stijl frisch en boeiend. De hem verleende titel van eeredoctor heeft hij door al zijn werk wel verdiend.

De Natuurhistorische Vereeniging, die voor haar afdeelingen het houden van excursies propageerde, besloot in 1912 een meerdaagsche algemeene excursie te houden. De eerste dier excursies ging naar Terschelling. Daar leerde ik Thijssse meer intiem kennen. Hij had de afdeeling voor de vogels en ikzelf de entomologische. Met Van Baren, Van der Sleen, Heinsius, Hoogenraad en anderen gingen wij eenige dagen vooraf naar het eiland. Samen hebben we daar Terschelling doorkruist, te voet of met veerlooze boerenkar, om de geschikte terreinen te verkennen. Toen bleek weer, welk een goed organisator Thijssse was, zoodat we goed voorbereid de ruim honderd deelnemers konden ontvangen. Dat waren genotvolle dagen, niet het minst de na-excursies, die wij leiders nog hielden naar de Meep en naar het eiland Griend. De tocht naar Griend vindt men beschreven in de Levende Natuur.

Ook later kwamen wij weer in contact op een dergelijke excursie naar Breda. De voordrachten, die Thijssse bij zulke en dergelijke bijeenkomsten hield, veelal aan de hand van films van Burdet of anderen, waren steeds een genoegen voor het auditorium.

Aan de vriendschap van zijn buurman Burdet in zijn Bloemendaalschen tijd heeft Thijssse veel te danken. Op lateren leeftijd heeft hij nog een reis naar ons Oost-Indië gemaakt, ook om aldaar zijn zoon op te zoeken. Thijssse was echter teveel één met zijn geliefde Nederland om in zijn werk veel van die reis naar de tropen te laten blijken. Van die eenheid met Nederland hebben wij nog geprofiteerd door de mooie serie Verkade-albums, waarvan elk door Thijssse geschreven deel weer opnieuw blijk gaf van zijn ruime kennis en van het gemak, waarmee hij de pen hanteerde. Steeds ontvingen daarbij ook de insecten hun deel. Hij was een veelzijdig man en al kon hij niet in elk onderdeel perfect zijn, wij entomologen hebben door zijn propagandistisch werk veel aan hem te danken. Nu rust hij in zijn geliefde Bloemendaalsche duin, niet ver van Thijssse's Hof.

Bergen (N.H.), „De Haaf”, Febr. 1945.

Orthoneura geniculata Mg. en *intermedia* Lundb. (Dipt. Syrphidae)

door

D. PIET*)

Onder het door mij, tijdens de Vechtplasseninventarisatie in 1943 te Ankeveen, verzamelde materiaal bevonden zich eenige *Orthoneura*'s, welke tot de soort *O. geniculata* Mg. bleken te behooren. Deze onderscheidt zich o.a. van *O. elegans* Mg. door het kortere derde sprietlid, het vleugelstigma, dat donker is aan de basis, de donker bestoven dwarsader en het ontbreken van de dwarslijn op de oogen.

De overige dieren beantwoordden noch aan de beschrijving van *O. geniculata* noch aan die van *O. elegans*. De heer Kabos maakte mij opmerkzaam op *Orthoneura intermedia* Lundb., welke soort het ook inderdaad bleek te zijn. Eenerzijds onderscheidt *O. intermedia* zich van *O. geniculata* door de geheel heldere vleugels, den korteren oognaad bij het ♂ en het fijner gerimpelde voorhoofd bij het ♀, anderzijds van *O. elegans* door het kortere derde sprietlid en het ontbreken van de dwarslijn op de oogen.

Beide soorten werden nog niet als inlandsch vermeld, maar zullen waarschijnlijk bij nader onderzoek op meerdere voor deze soorten geschikte terreinen blijken voor te komen.

Amsterdam (O), Kruislaan 222, December 1944.

*) Naar aanleiding van een mededeeling op de 77e Wintervergadering der Ned. Entomol. Vereen. te Amsterdam, 4 Maart 1944.